

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 14 серпня 2019 р. № 688-р
Київ

Про схвалення Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року

1. Схвалити Стратегію зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, що додається.

2. Міністерству екології та природних ресурсів, Міністерству аграрної політики та продовольства разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади розробити та подати у місячний строк Кабінетові Міністрів України план заходів щодо реалізації Стратегії, схваленої цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України	В.ГРОЙСМАН
Інд. 75	

	СХВАЛЕНО розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 688-р
--	---

СТРАТЕГІЯ зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року

Загальна частина

За оцінками Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН агресурсний потенціал України дає змогу виробляти сільськогосподарську продукцію в обсягах, що забезпечують продуктами харчування не менш як 450-500 млн. осіб. Сьогодні ці можливості використовуються не більше ніж на третину, хоча Україна в повному обсязі забезпечує свою продовольчу безпеку, є найбільшим виробником та експортером соняшникової олії, третім світовим експортером кукурудзи, четвертим - ячменю, шостим - соєвих бобів, сьомим - курятини.

Недостатній рівень використання наявного агресурсного потенціалу обмежується рядом факторів, головним із яких є неоптимальні умови природного вологозабезпечення

на більш як половині території України, які постійно погіршуються у зв'язку з глобальними змінами клімату.

Внаслідок цього в умовах степу та значної частини лісостепу ефективне землеробство без зрошення стало практично неможливим, сформувалася загроза прогресуючого опустелювання земель та перетворення таких регіонів у депресивні. У зоні полісся умови стали сприятливими для вирощування невластивих для цього регіону сільськогосподарських культур (кукурудза, соя, ріпак, соняшник), але максимальне використання потенціалу сортів і гібридів можливе лише за одночасного регулювання водного режиму ґрунтів.

Застосування зрошення та дренажу дає змогу незалежно від погодних умов підвищити врожайність сільськогосподарських культур у два-три рази порівняно з богарними умовами.

У 2017 році фактично поливалося менше 500 тис. гектарів, а двостороннє водорегулювання здійснювалося на площі понад 250 тис. гектарів, що становить менш як 20 відсотків наявних площ зрошення та менш як 10 відсотків наявних площ дренажу.

В умовах, що склалися, відновлення зрошення та дренажу є ключовим інструментом розвитку аграрного сектору економіки та нарощування експортного потенціалу України, мінімізації впливу клімату на процеси соціально-економічного розвитку регіонів.

Стан меліоративного землеробства за рівнем використання наявних потужностей інженерної інфраструктури зрошення та дренажу може бути охарактеризований як кризовий із загрозою погіршення.

Фінансування зрошення та дренажу в Україні проводиться через Держводагентство за рахунок двох джерел: коштів з державного бюджету та надходжень від оплати послуг водокористувачами. Загальний бюджет Держводагентства в 2017 році становив 2,2 млрд. гривень, з яких 80 відсотків припадає на зрошення та дренаж. Близько 50 відсотків цих витрат фінансується державою, решта - водокористувачами.

У зоні осушення, де стан використання потенціалу наявної інфраструктури дренажних систем значно гірший порівняно із зрошенням, такі системи фактично повністю утримуються за рахунок коштів державного бюджету.

Аналіз стану фінансування зрошення та дренажу свідчить, що зменшення бюджетних витрат на експлуатацію та технічне обслуговування інженерної інфраструктури меліоративних систем, а в перспективі і повна відмова від бюджетного фінансування, можливі лише на основі значного розширення площ зрошення та водорегулювання за одночасної оптимізації експлуатаційних витрат.

В Україні обліковується 5485,3 тис. гектарів меліорованих земель, зокрема 2178,3 тис. гектарів зрошуваних і 3307 тис. гектарів осушуваних земель з відповідною меліоративною інфраструктурою.

Наявні водогосподарська та меліоративна інфраструктури (забезпеченість водними ресурсами, пропускна здатність магістральних та розподільних каналів, кількість та продуктивність різних за призначенням насосних станцій тощо) є достатніми для забору та подачі води для поливу не менш як 1,5-1,8 млн. гектарів, відведення надлишкових вод у весняний період з території площею понад 3 млн. гектарів та водорегулювання на площі понад 1 млн. гектарів.

Проблеми, які потребують розв'язання

Проблемами, які потребують розв'язання, є:

неспроможність зрошувальних і дренажних систем виконувати функції з ресурсного та продовольчого забезпечення держави в роки з несприятливими погодними умовами через вкрай низький рівень використання наявного потенціалу;

недосконалість законодавства з питань управління водними ресурсами та меліорації земель, внаслідок чого залишаються неврегульованими питання, що визначають умови та можливості сталого функціонування на засадах децентралізації шляхом залучення до управління та експлуатації водокористувачів як основи поступового переведення зрошення та дренажу на самофінансування;

недосконалість системи управління водними ресурсами та меліорацією земель, для якої притаманні високий ступінь централізації, практично повна відстороненість водокористувачів від управління та формування тарифів на послуги з подачі та відведення води, недостатній рівень фінансування через відсутність коштів у державному бюджеті за одночасної неможливості залучення інвестицій на здійснення заходів з модернізації, реконструкції наявної інфраструктури та розширення площ поливу і площ водорегулювання;

неврегульованість механізмів використання внутрішньогосподарських систем.

Мета Стратегії та шляхи її реалізації

Метою Стратегії є визначення стратегічних напрямів державної політики щодо зрошення та дренажу, забезпечення сталого екобалансованого розвитку землеробства в Україні.

Мета Стратегії досягатиметься шляхом:

реформування системи державного управління щодо зрошення та дренажу на засадах інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом та з урахуванням необхідності відокремлення функції управління водними ресурсами (зокрема реалізації державної політики, планування водокористування та розподілу води між користувачами) від функції управління інфраструктурою водного господарства;

збереження та відтворення родючості ґрунтів, захисту територій та населених пунктів від шкідливої дії води, досягнення та підтримання доброго стану районів річкових басейнів;

відновлення та збільшення площ зрошуваних земель, дренажних систем;

стимулювання механізму державно-приватного партнерства;

участі заінтересованих сторін у процесі прийняття рішень у відповідній сфері державної політики;

створення передумов для підвищення конкурентоспроможності національного сільськогосподарського виробництва на світовому ринку;

поліпшення якості надання послуг із зрошення та дренажу і прозорості формування тарифів;

підтримки наукових досліджень, підготовки кваліфікованих кадрів.

Принципи Стратегії

Ця Стратегія базується на таких основних принципах:

визнання важливої ролі зрошення та дренажу для забезпечення сталого розвитку сільського господарства та сільських територій;

відокремлення функції управління водними ресурсами від функції управління інфраструктурою водного господарства та надання послуг;

здійснення управління водними ресурсами на засадах інтегрованого управління за басейновим принципом;

здійснення управління гідротехнічною інфраструктурою послідовно в межах гідрографічних одиниць;

перебування основних об'єктів інфраструктури зрошення та дренажу у державній власності;

здійснення управління основними об'єктами інфраструктури зрошення та дренажу у суспільних інтересах;

забезпечення належного розподілу водних ресурсів;

добровільне об'єднання в організації водокористувачів - самофінансовані самоврядні неприбуткові організації, що надають своїм членам послуги із зрошення та дренажу;

провадження діяльності організації водокористувачів у межах визначеної зони обслуговування та закріпленої за ними частини меліоративної системи.

Напрями і завдання Стратегії

Реалізація Стратегії спрямована на відновлення потенціалу зрошувальних та дренажних систем з метою подальшого нарощування площ поливу та водорегулювання як основи досягнення максимального рівня ефективності та екологічної безпеки сільськогосподарського виробництва.

Реалізація Стратегії за напрямом реформування державного управління зрошення та дренажу здійснюватиметься шляхом:

впровадження інтегрованих підходів в управлінні зрошувальними та дренажними системами на засадах басейнового принципу управління водними ресурсами. Під час впровадження таких підходів передбачається реалізація завдань, визначених [Законом України](#) від 4 жовтня 2016 р. № 1641-VIII “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом”;

реформування державної системи управління водними ресурсами та водогосподарсько-меліоративним комплексом. Цей шлях передбачає поетапну реорганізацію та реформування системи управління згідно з принципами Стратегії та з урахуванням концептуальних засад реформування управління водними ресурсами.

Оптимізація структури експлуатаційних водогосподарських організацій має здійснюватися з урахуванням технологічних особливостей та специфіки водогосподарсько-меліоративного комплексу з дотриманням вимог забезпечення гідравлічної зв'язаності та технологічної цілісності меліоративних систем.

Перегляд повноважень державних структур у частині формування та реалізації ними державної політики з управління водогосподарськими та меліоративними системами має здійснюватися відповідно до цілей Стратегії.

Завдання 1. Нарощення потенціалу зрошення та дренажу, зокрема:

створення та розвиток власних виробничих потужностей з виробництва насосного обладнання, засобів поливу (дошувальних машин різних типів, засоби краплинного зрошення; запірно-регулююча та запобіжна арматура, засоби автоматизації технологічних

процесів подачі, розподілу та відведення води тощо) та систем дистрибуції і дилерства продукції як власного, так і закордонного виробництва;

нормативно-правове регулювання питань формування тарифів на послуги з подачі та відведення води, водорегулювання, захисту від процесів підтоплення ґрунтовими та затоплення поверхневими водами;

удосконалення системи моніторингу зрошуваних та осушуваних земель, поверхневих та підземних вод, технічного стану зрошувальних та дренажних систем;

розширення та поглиблення наукових досліджень і розробок як обов'язкової складової постійного підвищення технічного рівня та удосконалення технологій управління зрошувальними та дренажними системами, зміцнення експериментальної та лабораторної бази науково-дослідних, проектних установ та організацій;

організація підготовки та перепідготовки кадрів.

Завдання 2. Модернізація міжгосподарських мереж, зокрема:

заміна насосно-силового обладнання на головних насосних станціях, станціях підкачки та дренажних станціях, а також здійснення заходів із влаштування протифільтраційних облицювань на каналах;

оснащення міжгосподарських систем сучасними засобами обліку води та автоматизації процесів водоподачі, водорозподілу та водовідведення, які можуть облаштовуватися на водозабірних спорудах вузлів підготовки води з метою доведення показників її якості до встановлених вимог.

Перелік та черговість виконання заходів з модернізації визначаються індивідуально для кожної системи за результатами технічної інвентаризації та енергоаудиту, за наявності попиту у сільськогосподарських товаровиробників на розширення площ зрошення та з урахуванням стану використання потенціалу зрошувальних систем.

Завдання 3. Модернізація внутрішньогосподарських зрошувальних систем, яка передбачає модернізацію працюючих систем та відновлення працездатності пошкоджених, що не втратили свій ресурс.

Модернізація працюючих систем здійснюється з метою підвищення енергоефективності зрошувальних систем.

Право визначення пріоритетності та обсягів робіт з модернізації працюючих внутрішньогосподарських систем має належати сільськогосподарським товаровиробникам, які на даний час їх експлуатують. При цьому головними будуть такі види робіт:

заміна старих типів дощувальних машин високого тиску на сучасні типи низьконапірних, переважно з електроприводом, широкозахватних дощувальних машин колового, фронтального та підпромного типів або системи краплинного зрошення;

ремонт або заміна (в разі потреби) трубопровідної мережі;

заміна насосно-силового обладнання на станціях підкачки.

Заходи з модернізації працюючих систем не потребують значних капіталовкладень і, як правило, за умови врегулювання питань прав власності або використання на насосних станціях підкачки та внутрішньогосподарських мереж будуть фінансуватися самими сільськогосподарськими товаровиробниками.

Відновлення працездатності пошкоджених систем, що не втратили свій ресурс, потребуватиме:

заміни обладнання насосних станцій та влаштування вузлів обліку води на насосних станціях підкачки;

повної або часткової заміни трубопроводів і запірно-регулюючої арматури на них;

придбання сучасних засобів поливу (низьконапірні дощувальні машини або системи краплинного зрошення);

влаштування протифільтраційних облицювань та регулюючих споруд на відкритій мережі внутрішньогосподарських та міжгосподарських каналах нижчого рівня;

будівництва акумулюючих ємностей (у разі потреби).

Модернізація шляхом відновлення працездатності пошкоджених систем, що не втратили свій ресурс, потребуватиме досить значних капіталовкладень і вимагатиме залучення сторонніх інвестицій. При цьому інвесторами можуть виступати міжнародні фінансові інституції (Світовий Банк, Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку) і фінансові установи окремих держав, заінтересованих в поставках сільськогосподарської продукції.

Залучення зовнішніх інвестицій потребуватиме вирішення питань передачі в користування, управління та технічне обслуговування внутрішньогосподарських мереж, модернізація яких проводиться організаціями водокористувачів.

Здійснення заходів з модернізації за таким варіантом може відбуватися за двома основними напрямками:

суб'єкт господарювання державної форми власності, який є власником зазначених мереж, виконує функції з управління та експлуатації;

організації водокористувачів здійснюють заходи з відновлення і модернізації непрацюючих внутрішньогосподарських мереж з переважним правом їх подальшого використання.

За першим напрямом інвестиції на модернізацію залучає держава, за другим - організації водокористувачів.

Роботи з модернізації шляхом відновлення працездатності пошкоджених систем, що не втратили свого ресурсу, разом із модернізацією на міжгосподарських системах будуть становити найбільшу частку серед комплексу робіт, спрямованих на відновлення зрошення.

Завдання 4. Будівництво нових внутрішньогосподарських зрошувальних систем на міжгосподарських зрошувальних системах.

Введення додаткових площ зрошення в результаті будівництва нових внутрішньогосподарських зрошувальних систем із застосуванням найсучасніших техніко-технологічних і конструктивних рішень та обладнання дасть можливість створити системи з найвищим рівнем економічної ефективності та екологічної безпечності їх функціонування. Одночасно такий захід дасть змогу максимально знизити вартість подачі води для зрошення. Зазначені нові системи зрошення як конструктивно, так і технологічно будуть максимально відповідати вимозі щодо забезпечення "гнучкого" (за потребою водокористувачів) режиму водоподачі.

Зазначені заходи мають передбачати:

модернізацію головних насосних станцій;

модернізацію головних та розподільних каналів із здійсненням протифільтраційних заходів;

заміну насосно-силового обладнання на станціях підкачки;

будівництво акумулюючих ємностей.

У складі робіт з будівництва нових зрошувальних систем окремо необхідно розглядати роботи з будівництва нових рисових систем. Додаткова потреба в їх будівництві виникла у зв'язку з анексією Автономної Республіки Крим. Такі роботи насамперед мають передбачатися в Херсонській, Одеській та Миколаївській областях. Це дасть змогу не лише компенсувати втрати потужностей з вирощування рису від анексії Автономної Республіки Крим, а і значно наростити обсяги його виробництва завдяки застосуванню новітніх технологій вирощування з використанням краплинного зрошення. Виконані в Україні Інститутом рису та Інститутом водних проблем і меліорації дослідження свідчать, що перехід на вирощування рису з використанням краплинного зрошення дозволить отримувати врожаї цієї культури на рівні 10-12 тонн з 1 гектара за витрат води 9-10 тис. куб. метрів на 1 гектар, тобто вдвічі менших порівняно з технологією затоплення.

Модернізація за всіма напрямками потребуватиме інвестицій в розмірі близько 3 млрд. доларів США і дасть можливість додаткового проведення поливів на загальній площі близько 1180 тис. гектарів. Незважаючи на значний обсяг потреби в коштах, проекти з відновлення та розвитку систем зрошення є інвестиційно привабливими у зв'язку з коротким строком їх окупності.

Завдання 5. Відновлення дренажних систем у зоні осушення.

Технічний стан дренажних систем у зоні осушення характеризується переважно двома станами - задовільним, за якого системи перебувають в робочому (працездатному) стані і можуть виконувати свої функції в проектному режимі, і незадовільним, за якого відновлення працездатності дренажних систем буде можливим лише завдяки здійсненню заходів із модернізації.

До першочергових заходів з модернізації дренажних систем належать роботи з розширення функціональних можливостей таких систем регулювання водного режиму ґрунту протягом усього періоду вегетації.

Завдання 6. Модернізація працюючих дренажних систем.

За експертними оцінками, загальна площа дренажних систем різних типів, на яких першочергово мають бути здійснені заходи з модернізації в частині розширення їх функціональних можливостей, може становити 350 тис. гектарів.

Завдання 7. Модернізація непрацюючих дренажних систем.

Черговість та обсяги робіт з відновлення працездатності непрацюючих дренажних систем мають визначатися на основі даних інвентаризації з урахуванням можливості виконання цими системами функції захисту територій та населених пунктів від процесів підтоплення та затоплення.

Модернізація непрацюючих дренажних систем буде проводитися шляхом виконання переважно ремонтних та відбудовних робіт як на внутрішньогосподарській, так і на міжгосподарській мережі, які включатимуть:

очищення каналів і водопропускних споруд;

відновлення водорегулюючих споруд (затвори, підйомники);

промивку колекторів та дрен, часткове відновлення дренажу;

облаштування колодязів-фільтрів для відводу поверхневих вод;

облаштування дамб, укріплення гирл дренажних колекторів тощо.

Високий рівень затрат на відновлення працездатності дренажних систем вимагатиме залучення до їх виконання переважно зовнішніх інвестицій, що зумовлює необхідність розроблення для кожної системи детального проекту з визначенням джерел повернення інвестицій в економічно привабливі строки їх окупності.

Здійснення заходів з модернізації зрошувальних та дренажних систем дасть можливість щороку додатково отримувати близько 10 млн. тонн зернових, близько 3 млн. тонн технічних культур загальною вартістю не менше 100 млрд. гривень.

Завдання 8. Відновлення дренажних систем у зоні зрошення.

Передусім необхідно відновити працездатність системи вертикального дренажу в Херсонській області, що потребуватиме здійснення заходів з їх модернізації (заміна фільтрів, старих насосів на нові менш енерговитратні та більш продуктивні). Обсяги та черговість відновлення свердловин вертикального дренажу на зрошуваних землях мають визначатися на основі врахування різних варіантів навантаження від розширення площ поливу.

Заходи з модернізації на системах горизонтального дренажу в зоні зрошення мають здійснюватися лише на тих зрошувальних системах, у межах яких рівні ґрунтових вод залягають на критичних або близьких до них глибинах та є загроза підтоплення та/або вторинного засолення зрошуваних земель. Пріоритетними є заходи з модернізації дренажних систем, що забезпечують перехоплення потоків ґрунтових вод з метою недопущення їх розвантаження в акваторії Чорного, Азовського морів та о. Сиваш. За належної якості дренажних вод дренажні системи мають доповнюватися функцією повторного використання води на зрошення.

Важливою складовою забезпечення ефективності заходів з модернізації має стати створення та забезпечення належного функціонування системи моніторингу реалізації інституційної реформи і самої модернізації як основи інформаційного забезпечення управлінських рішень.

Здійсненню заходів з модернізації повинні передувати технічна інвентаризація та енергоаудит зрошувальних і дренажних систем. Метою модернізації є значне покращення управління водними ресурсами, що використовуються для зрошення та водорегулювання, а критерієм їх ефективності буде якість та вартість послуг із зрошення та водовідведення, яке буде визначатися розміром частки собівартості цих послуг у загальній собівартості сільськогосподарської продукції, що буде вирощуватися на зрошуваних та осушених землях.

Пріоритетність здійснення заходів з відновлення та розвитку зрошення та дренажу визначається з урахуванням кліматичних, соціальних, техніко-технологічних, економічних та екологічних факторів.

Зокрема, повинна враховуватися роль зрошення для забезпечення ефективного та сталого ведення землеробства в умовах глобальних змін клімату. У зв'язку з цим всі наявні в південному регіоні України зрошувальні системи мають розглядатися як такі, що підлягають модернізації.

Строки реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії розрахована на період до 2030 року і здійснюватиметься у три етапи шляхом виконання плану заходів з відновлення і розвитку зрошення та дренажу в Україні.

На першому етапі (2019-2021 роки) передбачається здійснення комплексу заходів щодо:

інвентаризації меліорованих земель та інвентаризації інженерної інфраструктури міжгосподарських та внутрішньогосподарських систем з метою встановлення ефективності їх використання за цільовим призначенням, виявлення земель, що не використовуються за цільовим призначенням (зрошувані та осушувані), та визначення їх землеволодіння для розроблення механізму цільового використання;

аналізу енергоефективності водогосподарських систем, стану насосного обладнання з метою подальшого визначення конкретних заходів з підвищення енергоефективності та обсягів інвестицій на їх модернізацію;

оцінки спроможності фінансового забезпечення функціонування водогосподарсько-меліоративного комплексу із залученням міжнародних експертів та аудиторів;

розроблення та прийняття нормативно-правових актів щодо оптимізації функцій і повноважень центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з питань зрошення та дренажу; взаємодії басейнових рад та органів виконавчої влади усіх рівнів у межах встановлених районів річкових басейнів; утворення і функціонування організацій водокористувачів; державного моніторингу навколишнього природного середовища в частині моніторингу зрошуваних та осушуваних земель;

обґрунтування доцільності та засад утворення суб'єкта господарювання державної форми власності і передачі в його управління об'єктів інфраструктури, що перебувають у державній та комунальній власності, зокрема шляхом підготовки та реалізації пілотних проектів;

впровадження інформаційно-аналітичної системи управління об'єктами інфраструктури зрошення та дренажу.

Основними завданнями, які мають бути вирішені протягом першого етапу реалізації Стратегії, є:

нормативно-правове врегулювання питань щодо прав власності на внутрішньогосподарські мережі та механізмів її передачі в довготривале безоплатне користування організаціям водокористувачів;

визначення економічних, екологічних та соціальних критеріїв для обґрунтування економічно та соціально прийнятних рівнів тарифів під час надання послуг із зрошення та дренажу.

При цьому береться до уваги, що:

передача функцій з управління, експлуатації та технічного обслуговування внутрішньогосподарських і частини міжгосподарських меліоративних систем (насосні станції підкачки та каналів нижчого рівня) організаціям водокористувачів здійснюється з метою підвищення якості послуг із зрошення та дренажу;

організації водокористувачів утворюються на найнижчому з гідротехнічної точки зору рівні меліоративної системи і повинні забезпечити своїм членам доставку води на зрошення або відведення дренажних вод;

має бути збережено громадський характер спільної інфраструктури внутрішньогосподарської меліоративної системи;

нормативно-правове регулювання діяльності організацій водокористувачів повинно визначати їх правову форму як організації публічного, а не приватного права, завдання та обов'язки, порядок розроблення та затвердження статуту, порядок управління та

ухвалення рішень, організаційну структуру та принципи ведення діяльності, зокрема формування бюджету;

організації водокористувачів утворюються як самоврядні неприбуткові організації, які надають своїм членам-водокористувачам послуги із зрошення та осушення на платній основі;

діяльність організацій водокористувачів провадиться в межах чітко визначеної зони обслуговування, що складається з однієї або кількох гідротехнічних одиниць.

Протягом другого етапу реалізації Стратегії (2021-2024 роки) передбачається здійснення комплексу заходів щодо:

розроблення та прийняття нормативно-правових актів, зокрема щодо розмежування повноважень центральних органів виконавчої влади із зрошення та дренажу; розширення повноважень басейнових рад з наданням їм управлінських функцій; системи формування прозорих тарифів на послуги із зрошення та дренажу;

створення інформаційно-аналітичної системи управління об'єктами інфраструктури зрошення та дренажу;

реалізації інфраструктурних проектів відновлення водних ресурсів та оздоровлення водних екосистем, розвитку та інноваційного оновлення інфраструктури водного господарства.

Основними завданнями, які мають бути вирішені протягом другого етапу реалізації Стратегії, є:

розмежування повноважень центральних органів виконавчої влади щодо їх участі у формуванні та реалізації державної політики щодо зрошення та дренажу;

розширення повноважень басейнових рад з поступовим наданням їм управлінських функцій;

започаткування формування організацій водокористувачів, створення механізмів залучення організацій водокористувачів та територіальних громад до управління об'єктами інфраструктури зрошення та дренажу, зокрема шляхом реалізації пілотних та/або інвестиційних проектів;

розвиток та інноваційне оновлення водогосподарського комплексу;

впровадження прозорості та соціально прийнятної системи формування тарифів у практику надання послуг із зрошення та дренажу.

При цьому береться до уваги, що:

залучення організацій водокористувачів та третіх сторін до управління майновими комплексами водогосподарської інфраструктури здійснюється на засадах державно-приватного партнерства;

у разі утворення суб'єкта господарювання державної форми власності з управління об'єктами інфраструктури мають бути забезпечені належні умови його функціонування;

здійснення державного моніторингу вод і зрошуваних та осушуваних земель має забезпечуватися як складова частина державної системи моніторингу навколишнього природного середовища.

Протягом третього етапу реалізації Стратегії (2025-2030 роки) передбачається здійснення комплексу заходів щодо:

проведення інституційної реформи управління водними ресурсами та меліорацією земель;

створення нових управлінських структур зрошення та дренажу, зокрема організацій водокористувачів, із залученням ефективного менеджменту, здатного стимулювати впровадження інноваційних технологій та стратегічних ініціатив;

розроблення механізму передачі управління меліоративними системами від урядових організацій до організацій водокористувачів;

забезпечення сталого функціонування басейнових рад, організацій водокористувачів та їх ефективної взаємодії з органами виконавчої влади усіх рівнів;

реалізації інфраструктурних ресурсоощадливих проектів, спрямованих на відновлення та оздоровлення водних ресурсів на засадах сталого розвитку;

надання своєчасних та якісних послуг на ринкових засадах з широким залученням організацій водокористувачів та третіх сторін до управління майновими комплексами інфраструктури водного господарства на засадах державно-приватного партнерства;

реалізації цільових інвестиційних та інфраструктурних проектів;

визначення потенційних джерел фінансування для реалізації інвестиційних проектів та здійснення заходів з модернізації меліоративних систем;

створення інформаційних систем у сфері водного господарства, інформаційних баз даних наукових досягнень, результатів досліджень, нових технологій меліоративного землеробства, статистичних даних про стан ґрунтів, гідроеколого-меліоративний стан території, технічний стан об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем;

забезпечення доступу всіх заінтересованих сторін до інформації про якісний та кількісний стан водних ресурсів, водних екосистем та іншої інформації національного та територіального і об'єктового рівнів;

перегляду інформаційних потреб управління водними ресурсами на основі реалізації планів управління річковими басейнами та оновлення стратегічних засад здійснення моніторингу вод та навколишнього природного середовища (у частині моніторингу зрошуваних та осушуваних земель).

забезпечення сталого функціонування інформаційно-аналітичної системи управління водними ресурсами.

Механізми та інструменти реалізації Стратегії

Для досягнення цілей Стратегії у рамках визначених пріоритетних напрямів необхідно забезпечити ефективну взаємодію правового, організаційного, економічного та фінансового механізмів відновлення зрошення та дренажу.

Організаційний механізм спрямований на забезпечення принципів партнерства та співробітництва органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, представників організацій водокористувачів, профільних наукових інститутів та організацій. Чітке визначення завдань учасникам реалізації Стратегії дасть змогу розподілити відповідальність за прийняття рішень та їх виконання.

Основними складовими організаційного механізму є:

план заходів з відновлення і розвитку зрошення та дренажу в Україні, який дасть змогу із застосуванням установлених показників оцінки результативності провести оцінку

досягнення цілей Стратегії шляхом проведення моніторингу та визначення ефективності впливу заходів, що здійснюються на державному, регіональному та місцевому рівні;

цільові та регіональні програми розвитку сфери водного господарства та меліорації;

договори, що укладаються, зокрема, на засадах державно-приватного партнерства.

Економічний механізм забезпечує дотримання принципів сталого розвитку територій та утримання високого рівня конкурентоспроможності шляхом:

використання інструментів для формування сприятливих умов для залучення інвестицій на відновлення та модернізацію зрошувальних та дренажних систем;

надання підтримки вітчизняному виробнику сільськогосподарської продукції;

сприяння фінансовому оздоровленню підприємств водогосподарського комплексу;

впровадження сучасних технологій зрошення та дренажу.

Фінансовий механізм забезпечує реалізацію принципів прозорості та передбачуваності дій органів державної влади з розподілу коштів державного бюджету, міжнародних організацій, інвестицій, грантів, залучення кредитів банків та небанківських установ, коштів недержавних цільових фондів, лізингових компаній.

Моніторинг, контроль та організаційне забезпечення реалізації Стратегії

Моніторинг та контроль за реалізацією Стратегії здійснюється шляхом аналізу звіту про хід виконання плану заходів з відновлення та розвитку зрошення та дренажу в Україні, який подається Кабінетові Міністрів України щороку до 20 лютого року, що настає за звітним.

З метою дотримання об'єктивності та неупередженості до моніторингу реалізації Стратегії можуть залучатися громадські організації, незалежні інститути та організації, експерти.

Організаційне забезпечення реалізації Стратегії, координація діяльності міністерств, інших органів державної влади щодо виконання заходів Стратегії здійснюється Мінприроди та Мінагрополітики разом із заінтересованими центральними і місцевими органами виконавчої влади та за участю органів місцевого самоврядування.

Основними складовими механізму організаційного забезпечення реалізації Стратегії є:

план заходів з відновлення та розвитку зрошення та дренажу в Україні;

цільові та регіональні програми розвитку зрошення та дренажу.

Результати моніторингу можуть бути підставою для коригування плану заходів з відновлення і розвитку зрошення та дренажу в Україні.

Очікувані результати реалізації Стратегії

У результаті реалізації Стратегії очікується:

оптимізація організаційної структури державного управління зрошення та дренажу на засадах інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом;

відокремлення функції управління водними ресурсами від функції управління інфраструктурою водного господарства;

створення передумов для добровільного об'єднання водокористувачів в організації водокористувачів, врегулювання їх діяльності та визначення їх відповідальності за утримання та експлуатацію меліоративних систем на внутрішньогосподарському рівні;

створення передумов для залучення інвестицій у відновлення, модернізацію та розвиток внутрішньогосподарської та міжгосподарської зрошувальної та дренажної інфраструктури на основі чітко визначених пріоритетних програм і проектів;

консолідація земельних часток (паїв) для забезпечення вимог земельного законодавства щодо спільного використання зрошуваних та осушених земель з метою збереження технологічної цілісності зрошувальних та дренажних систем;

зниження ризиків, пов'язаних з експортом українських товарів та послуг;

покращення структури експорту сільськогосподарської продукції через збільшення частки продукції з високою часткою доданої вартості;

спрощення умов доступу національних виробників та експортерів до міжнародних ринків;

створення нових робочих місць;

збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів.

Оцінка результативності реалізації Стратегії, досягнення цілей і виконання завдань Стратегії здійснюється за такими прогностичними показниками:

щорічне збільшення обсягів експорту сільськогосподарської продукції з пропорційним зростанням виробництва;

збільшення обсягу прямих іноземних інвестицій та залучення їх в економіку;

підвищення продуктивності сільськогосподарського виробництва;

відновлення, технологічне переоснащення та модернізація меліоративних систем відповідно до проектних вимог;

збереження та посилення позицій української сільськогосподарської продукції та товарів на міжнародних ринках та освоєння нових ринків;

розвиток інфраструктури сільських територій та збільшення робочих місць;

збільшення надходжень податків і зборів до місцевих бюджетів;

впровадження ефективних економічних механізмів управління водними ресурсами та стимулювання сталого водокористування;

перехід зрошення та дренажу на повне самофінансування.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Фінансування реалізації Стратегії здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів міжнародної технічної допомоги, інших міжнародних донорів, фінансових організацій (установ), коштів інвесторів та інших джерел, не заборонених законом.

За попередньою експертною оцінкою Світового Банку і Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, обсяг видатків, необхідних для реалізації цієї Стратегії, становитиме 4 млрд. доларів США без урахування загальних річних обсягів видатків на оплату праці працівників державних органів та установ, які братимуть участь в реалізації Стратегії.

Передбачається, що витрати на реалізацію Стратегії розподілятимуться за такими напрямками:

- реалізація інвестиційних проектів;
- створення і розбудова об'єднань водокористувачів;
- проведення навчання та тренінгів;
- залучення експертів та проведення фахової експертизи;
- створення та підтримка функціонування інформаційно-комунікаційних систем;
- комунікаційне супроводження реалізації Стратегії.

Фінансування інвестиційних проектів буде здійснюватися поетапно з урахуванням пріоритетності та економічних показників ефективності затрат.

Обсяг фінансування Стратегії коригується з урахуванням конкретних завдань у межах коштів, передбачених законом про Державний бюджет України на відповідний рік.